

ОҢТҮСТІК ҚАЗАҚСТАН MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ		 SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»
«Мейіргер ісі-2» кафедрасы		044-80/11 ()
Әдістемелік нұсқаулық		24 беттің 1 беті

**«Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ жанындағы
медицина колледжі**

ӘДІСТЕМЕЛІК НҰСҚАУЛЫҚ

Пән: «Мейіргер ісіндегі психология негіздері және коммуникативті дағдылар»

Мамандығы: 09130100 «Мейіргер ісі»

Біліктілігі: 4S09130103 «Жалпы практикадағы мейіргер»

Курс: 2

Семестр: 3

Қорытынды бақылау түрі: Емтихан

Жалпы еңбек сыйымдылығы сағат/кредиттер KZ: 72/3

Симуляция: 48

Шымкент, 2023 ж.

ОҢТҮСТІК ҚАЗАҚСТАН MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ		 SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»
«Мейіргер ісі-2» кафедрасы		044-80/11 ()
Әдістемелік нұсқаулық		24 беттің 2 беті

«Мейіргер ісіндегі психология негіздері және коммуникативті дағдылар» пәні бойынша әдістемелік өңдеу оқу бағдарламасы негізінде құрастырылды.

Оқытушы: А.Б.Керімова

Мамандығы: 09130100 «Мейіргер ісі»

Біліктілігі: 4S09130103 «Жалпы практикадағы мейіргер»

Әдістемелік өңдеу «Мейіргер ісі-2» кафедра мәжілісінде бекітілді.

Хаттама № 1 " 1 " 09 2023 ж.

Кафедра менгерушісі: Г.Н.Айбекова

ОҢТҮСТІК ҚАЗАҚСТАН MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ		SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»
«Мейіргер ісі-2» кафедрасы		
Әдістемелік нұсқаулық		
044-80/11 ()		
24 беттің 3 беті		

1-сабақ

5.1. Тақырыбы: Кіріспе. Медициналық психология негіздері.

5.2. Сабақтың мақсаты:

Психиканың даму процесінің негізгі заңдылықтарын және психикалық іс-әрекет тетіктерін білу негізінде тұлғаның психологиялық құзіреттілігін қалыптастыру, тиімді қарым-қатынас және тұлғаға психогигиеналық қатынас дағдыларын, сондай-ақ кәсіби маңызды қарым-қатынас дағдыларын дамыту.

5.3. Оқыту міндеттері:

- Психологиялық ғылым және оның қоғамдық және гуманитарлық пәндер жүйесіндегі орны туралы түсінік қалыптастыру.
- Негізгі психикалық процестердің механизмдері, психикалық күйлер және жеке қасиеттер туралы білімді қалыптастыру.
- Тиімді қарым-қатынас және тұлғаның психогигиеналық қарым-қатынас дағдыларын дамыту.

5.4. Тақырыптың негізгі сұрақтары:

Психология пәні-психика тіршілік иелерінің объективті әлеммен қарым-қатынасының ең жоғары формасы ретінде, олардың импульстарын жүзеге асыру және ол туралы ақпарат негізінде әрекет ету қабілетінде көрінеді.

Психологияның пәні-адам іс-әрекеттің субъектісі, өзін-өзі реттеудің жүйелік қасиеттері; адам психикасының қалыптасуы мен жұмыс істеу заңдылықтары; оның әлемді бейнелеу, оны тану және онымен өзара әрекеттесуін реттеу қабілеті.

Психологияның объектісі-бұл адам өмірінің және жануарлардың мінез-құлқының ерекше формасы ретіндегі психиканың заңдылықтары. Өмірдің бұл формасы оның жан-жақтылығына байланысты психологиялық ғылымның әртүрлі салалары зерттейтін әр түрлі аспектілерде зерттелуі мүмкін.

Өз нысаны ретінде:

- адам психикасындағы нормалар мен патология;
- нақты қызмет түрлері, адам мен жануарлар психикасының дамуы;
- адамның табиғат пен қоғамға қатынасы және т. б.

Психологияның міндеттері:

- психикалық құбылыстарды сапалы зерттеу;
- психикалық құбылыстардың қалыптасуы мен дамуын талдау;
- психиканың физиологиялық механизмдерін зерттеу;
- адамдардың өмірі мен іс-әрекетінің практикасына психологиялық білімді жоспарлы енгізуге жәрдемдесу.

5.5. Оқыту және оқыту әдістері (шағын топтар, пікірталастар, ситуациялық есептер, жұппен жұмыс, презентациялар, кейс-стади және т.б.).

5.6. Әдебиет. Соңғы бетте

5.7. Бақылау (сұрақтар, тесттер, тапсырмалар және т. б.)

Ситуациялық есеп:

1. Адамның ортасы жанжалды, ашуланшақ. Жұмыс орнында әріптестер бір-бірімен жиі қақтығысады. Адамның қандай эмоционалды-психологиялық күйі болуы мүмкін екенін анықтаңыз.

2. Науқас оптимист, басқалардың назарын аударуға тырысады, өзінің қайғы-қасіреті мен тәжірибесін көрсеткенді ұнатады. Жеке сипаттаманың түрін анықтаңыз. Осы науқаспен қарым-қатынас кезінде ұсыныстар беріңіз.

2-сабақ

ОҢТҮСТІК ҚАЗАҚСТАН MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ		SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»
«Мейіргер ісі-2» кафедрасы		
Әдістемелік нұсқаулық		
044-80/11 ()		
24 беттің 4 беті		

5.1. Тақырыбы: Патологиядағы және нормадғы танымдық процестер.

5.2. Сабақтың мақсаты:

Психиканың даму процесінің негізгі заңдылықтарын және психикалық іс-әрекет тетіктерін білу негізінде тұлғаның психологиялық құзіреттілігін қалыптастыру, тиімді қарым-қатынас және тұлғаға психогигиеналық қатынас дағдыларын, сондай-ақ кәсіби маңызды қарым-қатынас дағдыларын дамыту.

5.3. Оқыту міндеттері:

- Патологиядағы және нормадғы танымдық процестер.
- Негізгі психикалық процестердің механизмдері, психикалық күйлер және жеке қасиеттер туралы білімді қалыптастыру.
- Тиімді қарым-қатынас және тұлғаның психогигиеналық қарым-қатынас дағдыларын дамыту.

5.4. Тақырыптың негізгі сұрақтары:

Медициналық психология ғылымы салаларында адамның ағзалық, тән және психикалық жағдайын қалыпты және патологиялық деп екіге бөледі. Қалыпты жағдайдың көрсеткіштері: дене қызуының, қан қысымының, көңіл- күйінің, шашының, тырнағының, тері қабаттарының жағымды бірқалыпты мөлшер деңгейіне сай келуі. Аталған көрсеткіштерден ауытқушылықтар адам организміндегі өзгерістерді көрсетеді. Эндогенді және экзогенді себептердің ықпалынан адамның денсаулығында және психикасында әртүрлі өзгерістер туындайды. Психикалық жағдайлардағы өзгерістер жаскезеңдік дағдарыс кезеңдерінде ерекше айқындалады. Әсіресе жасөспірімдік өтпелі кезеңдерде психиканың патологиясы және патологиялық жағдайлардың бірнеше формалары байқалады. Психолог ғалымдар жеткіншек кезеңдегі психопатияның бірнеше формаларын анықтаған.

Ал патологиялық жағдайдың көрсеткіштеріне қалыпты жағдайдың қарама- қайшы көріністері жатады. Патология гректің «патос»- уайым, қайғы, ауру, бақытсыздық жайлы ілім. Психология ғылымында патологиялық жағдайдың көріністеріне психикалық ауытқу, бұзылу, тежелу, күйзелу, тоқырау жатады. Адам психикасына әсер ететін факторлар әртүрлі және нәтижелері бір- біріне ұқсамауы да мүмкін. Әсіресе психикалық дамудың дағдарыс кезіндегі, балалық шақтағы әсерлер дизонтогенездік және дисгармониялық жағдайларға ұшырататын дамуды патологиясын тудырады. Тұлғаның қалыптасуы туғаннан бастап, өмір бойы созылатын ұзақ және күрделі процесс. Даму жолында көптеген қарама- қайшылықтар адамның рухани жан дүниесінде өзгерістер (дисгармония- үйлесімділіктің бұзылуы) тудыратын құбылыстар кездеседі. Тұлғалық деңгей психикалық жағынан тұрақты болғанымен, дисгармониялық жағдайлар кедергі келтіреді. Организмнің барлық жүйелері сияқты адамның психикалық жүйесі де тұрақты күйде болуы керек.

5.5. Оқыту және оқыту әдістері (шағын топтар, пікірталастар, ситуациялық есептер, жұппен жұмыс, презентациялар, кейс-стади және т.б.).

5.6. Әдебиет. Соңғы бетте

5.7. Бақылау (сұрақтар, тесттер, тапсырмалар және т. б.)

Ситуациялық есеп №1

1. Науқас С. мазасыз, сергек, өзіне сенімсіз, коммуникативті емес, сондықтан тұрақсыз өзін-өзі бағалауы бар, өте осал, жағдайды оңай драматизациялайды, үнемі аландаушылық пен күдікті сезінеді. Осы пациентпен қарым-қатынаста ұсыныстар беріңіз.

2. Сіз бөлімшедегі мейіргерге конференцияға баяндама дайындауға көмектесуіңіз керек. Оның қасиеттері: жүйелілік, логика, фактілерге берілгендік, сақтық, эмоционалсыздық. Осы мейіргермен қарым-қатынас жасаудың ең ұтымды тәсілдерін таңдаңыз. Оған қолайлы баяндама тақырыбын таңдаңыз.

O'NTUSTIK QAZAQSTAN MEDISINA AKADEMIASI «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ		SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»
«Мейіргер ісі-2» кафедрасы		
Әдістемелік нұсқаулық		
044-80/11 ()		
24 беттің 5 беті		

5.1. Тақырыбы: Патология және нормадығы эмоциялар.

5.2. Сабақтың мақсаты:

Психиканың даму процесінің негізгі заңдылықтарын және психикалық іс-әрекет тетіктерін білу негізінде тұлғаның психологиялық құзіреттілігін қалыптастыру, тиімді қарым-қатынас және тұлғаға психогигиеналық қатынас дағдыларын, сондай-ақ кәсіби маңызды қарым-қатынас дағдыларын дамыту.

5.3. Оқыту міндеттері:

- Психологиялық ғылым және оның қоғамдық және гуманитарлық пәндер жүйесіндегі орны туралы түсінік қалыптастыру.
- Негізгі психикалық процестердің механизмдері, психикалық күйлер және жеке қасиеттер туралы білімді қалыптастыру.
- Тиімді қарым-қатынас және тұлғаның психогигиеналық қарым-қатынас дағдыларын дамыту.

5.4. Тақырыптың негізгі сұрақтары:

Біздің қоршаған әлем және өз денеміз туралы біліміміздің негізгі көзі-сезім. Олар сыртқы әлем құбылыстары мен дененің күйі туралы ақпарат миға жететін, адамға қоршаған ортада және оның денесінде шарлауға мүмкіндік беретін негізгі арналарды құрайды. Біздің дәуірімізге дейінгі V ғасырда Гераклит пен Протагор сезімдерді адам танымының қайнар көзі ретінде қарастырды.

Сезімдер-бұл заттардың жеке қасиеттерінің, сыртқы және ішкі әлем құбылыстарының адамның санасында, олардың сезім мүшелеріне тікелей әсер етуінің көрінісі. Нәтижесінде миға және атқарушы органға жүйке импульсі пайда болады.

Біздің сезім мүшелерімізге әсер ететін заттар мен шындық құбылыстары тітіркендіргіштер деп аталады, ал тітіркендіргіштердің сезім мүшелеріне әсері тітіркену деп аталады. Тітіркену, өз кезегінде, жүйке тінінде қозуды тудырады. Сезім жүйке жүйесінің бір немесе басқа тітіркендіргішке реакциясы ретінде пайда болады және кез-келген психикалық құбылыс сияқты рефлекторлық сипатқа ие. Сонымен қатар, егер бұл ынталандыру денеге қауіп төндірсе, онда қорғаныс реакциясы мидың қатысуынсыз өтеді (ауырсыну сезімі кезінде қолды тарту, оны жоғалту кезінде қалпына келтіру).

Сезімнің көзі-заттардың физикалық қасиеттері (қаттылық, күй, температура, жарықтық, пішін және т.б.), заттардың химиялық қасиеттері (құрамы, концентрациясы және т. б.) және дененің ішкі ортасының күйі (ауырсыну, аштық, қанықтылық және т. б.).

Сезімдердің физиологиялық механизмі-бұл арнайы жүйке анализаторларының қызметі, олардың әрқайсысы үш бөліктен тұрады:

- 1) сыртқы әлемнен немесе адам ағзасының әртүрлі мүшелерінен тітіркенуді қабылдайтын, тітіркенудің сыртқы энергиясын жүйке процесіне айналдыратын перифериялық бөлімнің, жүйке ұшының сенсорлық жасушасының рецепторы;
- 2) жүйке орталықтарына (анализатордың орталық бөлімі) қозуды өткізетін жүйке жолы деп аталатын афферентті немесе сезімтал нервтер;
- 3) жүйке орталығы (ми қыртысының тиісті бөлігі, анализатордың кортикальды бөлігі), рецептордан келетін қайта өңдеу қозулары. Сезімнің пайда болуы үшін бүкіл анализатордың жұмысы қажет. Адамда (оның ішінде әскери қызметкерде) әлемді тану оның барлық түрлілігінде анализаторлардың (сезім мүшелерінің) жеткілікті санының арқасында қол жеткізіледі.

Шағылысатын объективті шындықтың қасиеттері мен қасиеттеріне байланысты визуалды, дәмдік, тактильді, иіс сезу, мотор, температура, органикалық, ауырсыну, дененің кеңістіктегі орналасу сезімі, қозғалыстарды үйлестіру, діріл және т. б. қазіргі заманғы мәліметтер бойынша адам миы генотиптік шартталған және өмір бойы жұмыс істейтін ең күрделі өзін-өзі оқытатын есептеу және сонымен бірге аналогтық машина болып табылады алынған ақпараттың әсерінен

OÑTÜSTİK QAZAQSTAN MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ		SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»
«Мейіргер ісі-2» кафедрасы		
Әдістемелік нұсқаулық		
044-80/11 ()		
24 беттің 6 беті		

үздіксіз жетілдірілетін сатып алынған бағдарламалар. Бұл ақпаратты өңдеу арқылы адамның миы шешім қабылдайды, командалар береді және олардың орындалуын бақылайды. Адам үшін барлық сезімдер маңызды, бірақ танымдық іс-әрекет процесінде олардың мәні тең емес. Көрнекі анализатор арқылы ақпарат есту арқылы 100 есе көп түсетіні анықталды; барлық жұмыс операцияларының 80% - ы визуалды бақылаумен жүзеге асырылады, көру арқылы адам ақпараттың 85% алады.

Қабылдау-бұл қазіргі уақытта әсер ететін заттардың сезімдері мен құбылыстарының олардың әртүрлі қасиеттері мен бөліктерінің жиынтығында визуалды-бейнелі көрінісі. Қабылдау тек сезімнің қосындысы емес. Ол әсер ететін белгілердің бүкіл кешенінен (түсі, пішіні, тактильді қасиеттері, дәмі, салмағы және т.б.) негізгі жетекшілерді бір мезгілде маңызды емес нәрселерден алшақтатуды талап етеді.

Қабылдауда перцептивті әрекеттің төрт операциясы бар: анықтау, кемсіту, сәйкестендіру, тану (және анықтаудың негізі сезімдер болып табылады). Қабылдау, сезім сияқты, рефлекторлық процесс. Қабылдаудың физиологиялық негізі-анализаторлар жүйесінің кешенді қызметі. Сезімдермен салыстырғанда қабылдау мидың аналитикалық және синтетикалық белсенділігінің ең жоғары түрі болып табылады.

Қабылдау бірқатар қасиеттерге ие.

Пәндік. Қабылдаудың нәтижесі-сезімді тудыратын қасиеттері бар белгілі бір іс-әрекеттің бейнесі. Персоналдың объективті шындықты қабылдауы-бұл адамның қабылданатын адаммен өзара әрекеттесуін білдіретін белсенді процесс.

Қабылдау мағыналы. Затты саналы түрде қабылдау дегеніміз-оны ойша терминмен белгілеу, белгілі бір топқа, заттар класына жатқызу, оны сөзге жалпылау. Бейтаныс затты көргенде де, адам ондағы танысына ұқсастық орнатуға тырысады.

Іріктеушілік. Айналадағы заттар мен құбылыстардың алуан түрлілігінің ішінен ол әрдайым қабылдау үшін ең маңыздыларын саналы түрде таңдауы керек.

Тұтастық. Заттың жеке қасиеттерін көрсететін сезімнен айырмашылығы, қабылдау тұтас бейнені береді. Ол әртүрлі сезімдер түрінде алынған тақырыптың жеке қасиеттері мен қасиеттері туралы білімді жалпылау негізінде қалыптасады. Сезімнің компоненттері бір-бірімен тығыз байланысты болғандықтан, объектінің жеке қасиеттері немесе бөліктері болмаған кезде де объектінің біртұтас күрделі бейнесі пайда болады. Адам, тұтастай алғанда, қабылданған объектінің психикалық бейнесін аяқтайды.

Құрылымы. Тақырыпты қабылдай отырып, біз әрқашан оның құрылымын, біраз уақыттан бері қалыптасып келе жатқан құрамдас бөліктерін ойша көреміз. Әуенді бір рет естіген адам мотивті, ритақты ойнай алады.

Тұрақтылық. Нысандарды қабылдаудың өзгертін физикалық жағдайларына қарамастан, пішіні, түсі, мөлшері, басқа да бірқатар параметрлері бойынша салыстырмалы түрде тұрақты қабылдау қабілеті ретінде анықталады.

Сенсорлық білімнің үшінші формасы – бейнелеу. Бейнелеудегі ең бастысы - шағылысқан объектімен тікелей байланыстың болмауы. Олардың қазіргі жағдайдан қашықтығы, жалпылауы, суреттің орташалығы айқын көрінеді. Қабылдаумен салыстырғанда, бейнелеуде қайталанбас және ерекшелік тегістеледі. Жұмысқа есте сақтау (қазіргі уақытта адамға әсер етпейтін заттардың кескіндерін жаңғырту) және қиял кіреді. Ал елестету қазірдің өзінде қоршаған әлемде жоқ, тікелей сезілмейтін, көрінбейтін немесе сезілмейтін нәрсені түйсіктің шашыраңқы фрагменттерінен қабылдау арқылы жасалған субъективті бейнеге байланыстыру болып табылады.

Қалыптасқан жағдаймен тікелей байланыстың жоқтығы, сондай-ақ жадының жұмысы бейнелерді, олардың элементтерін біріктіруге, қиялды байланыстыруға мүмкіндік береді. Басқаша айтқанда, түйсіктердің біртұтас бейнеге синтезделуі, оны қабылдау әйгілі болды. Бұл әлдеқайда жоғары шеберлік туралы - құрылған бірлікте элементтерді қайта орналастыру

ОҢТҮСТІК ҚАЗАҚСТАН MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ		SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»
«Мейіргер ісі-2» кафедрасы		
Әдістемелік нұсқаулық		
044-80/11 ()		
24 беттің 7 беті		

Өкілдіктер берілген құбылыстың шегінен шығуға, болашақ пен өткеннің бейнелерін қалыптастыруға мүмкіндік береді. Сонымен, бейнелеу дегеніміз - белгілі бір заттарды немесе құбылыстарды олардың тікелей сезімдік қабылдауы болмаған жағдайда қайта жаңғырту.

Адам іс-әрекетінде қабылдау, есте сақтау және ойлаумен қатар қиялдау да маңызды рөл атқарады. Айналадағы дүниені бейнелеу процесінде адам осы сәтте өзіне әсер ететін нәрсені қабылдаумен немесе бұрын әсер еткен нәрсені көрнекі түрде бейнелеумен бірге жаңа бейнелер жасайды.

Қиялдау – бұрын адам қабылдамаған мұндай заттар мен құбылыстардың бейнесін жасаудың психикалық процесі. Және бұл бұрыннан бар идеяларды қайта құрылымдау арқылы жүзеге асады. Адам бұрын нені қабылдамаған, не істемегенін ойша елестете алады, бұрын кездеспеген заттар мен құбылыстардың бейнелері болуы мүмкін.

Елестету процесі екі сигналдық жүйенің бірлескен жұмысы болып табылады. Барлық көрнекі бейнелер онымен тығыз байланысты. Сөз қиял бейнелерінің пайда болуының қайнар көзі қызметін атқарады, олардың қалыптасу жолын бақылайды, оларды сақтаудың, бекітудің, ауыстырудың құралы болып табылады.

Қиялдың түрлеріне мыналар жатады:

- ерікті қиял (ғылыми-техникалық және көркемдік мәселелерді мақсатты шешуде көрінеді);
 - еріксіз қиял (арманда, медитациялық бейнелерде көрінеді).
- 5.5. Оқыту және оқыту әдістері** (шағын топтар, пікірталастар, ситуациялық есептер, жпппен жұмыс, презентациялар, кейс-стади және т.б.).

5.6. Әдебиет. Соңғы бетте

5.7. Бақылау (сұрақтар, тесттер, тапсырмалар және т. б.)

Ситуациялық есеп:

Бөлімде келесі мінез-құлық белгілері бар мейіргер жұмыс істейді: өзімшілдік, шыдамсыздық, шығармашылыққа бейімділік. Қарым-қатынастың ең ұтымды әдісін таңдаңыз.

4-сабақ

5.1. Тақырыбы: Медицина қызметкерлерінің қызметіндегі медициналық психология мәселелері.

5.2. Сабақтың мақсаты:

Психиканың даму процесінің негізгі заңдылықтарын және психикалық іс-әрекет тетіктерін білу негізінде тұлғаның психологиялық құзіреттілігін қалыптастыру, тиімді қарым-қатынас және тұлғаға психогигиеналық қатынас дағдыларын, сондай-ақ кәсіби маңызды қарым-қатынас дағдыларын дамыту.

5.3. Оқыту міндеттері:

- Психологиялық ғылым және оның қоғамдық және гуманитарлық пәндер жүйесіндегі орны туралы түсінік қалыптастыру.
- Негізгі психикалық процестердің механизмдері, психикалық күйлер және жеке қасиеттер туралы білімді қалыптастыру.
- Тиімді қарым-қатынас және тұлғаның психогигиеналық қарым-қатынас дағдыларын дамыту.

5.4. Тақырыптың негізгі сұрақтары:

Психопрофилактика – бұл психикалық аурулардың және олардың нәтижесінде болатын асқынулардан сақтандырумен (ескертуден) айналысатын психиатрияның бір бөлігі.

Аурулардан сақтандыруға бағытталған жалпы профилактиканың бір бөлігі ретінде психопрофилактика нақты психикалық бұзылыстарға негізделген. Жалпы профилактикалық көптеген мәселелерді шешу Психопрофилактикаға қосқан үлес болып табылады. Мысалы: сифилистің бастапқы формаларын толық тауып, оған ерте ем қолданғану біздің елде прогрессивті паралич және ми сифилисі сияқты психикалық аурулардың жойылуына себеп

ОҢТҮСТІК ҚАЗАҚСТАН MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ		SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»
«Мейіргер ісі-2» кафедрасы		
Әдістемелік нұсқаулық		044-80/11 () 24 беттің 8 беті

болды; көптеген инфекциялық аурулардың алдын алуға байланысты сәйкес инфекциялық психоздар да жойылды. Психопрофилактикалық жұмыс организм үшін қиын жағдайларда мысалы, соматикалық және инфекциялық аурулардың дамыған сатысында солардың әсерінен болатын психикалық бұзылыстардан сақтандыруға көзделген.

Дүниежүзілік денсаулық сақтау ұйымының шешімі бойынша психопрофилактика біріншілік, екіншілік және үшіншілік болып бөлінеді. Біріншілік психопрофилактикада психикасы дұрыс адамдарды психикалық аурулардан сақтандыру жұмысы жүргізіледі. Екіншілік психопрофилактика басталған психикалық ауруды ерте анықтап, оның асқынған түрлерін болдырмау үшін және оның созылмалы және қайталамалы түріне ауыспауына қарсы жұмыс, ауруды бастапқы сатысында тоқтату жұмысын жүргізеді. Үшіншілік психопрофилактика психикалық науқастың мүгедектігіне жол бермеуге бағытталған жұмыстар болып табылады. Біріншілік психопрофилактика өте жоғары сапада қызмет жүргізілуін қамтамасыз етеді және тек медицина қызметкерлері ғана емес, сонымен қатар басқа да мемлекеттік және жалпы ұйымдық мамандардың қатысуымен жүргізіледі. Екіншілік және үшіншілік психопрофилактика қызметі ауру басталып, зақым келгеннен кейін жүргізілетін болғандықтан оның жұмысының нәтижесі біріншілік психопрофилактикамен салыстырғанда толымсыз болады. Сәйкес жағдайларда психопрофилактика мазмұны диагностикалық, емдік, консультативтік, педагогикалық және басқада арнайы мамандардың – психиатрлардың, психологтардың, дефектологтардың, социологтардың жұмысы болып табылады. Тиімділігі аурудың түріне, көріністеріне, ұзақтығына, өткірлігіне, даму қарқынына, қалдырған ақаудың ауырлығына, организмнің компенсаторлық мүмкіндіктеріне, науқасты жүргізу ерекшелігіне, оған жүргізілген емге және де басқа аурумен қатар жүретін жағдайларға байланысты болады. Күнделікті практикада қай уақытта дертті жағдайды емдеу, қай жерде мүгедектікке алып келетін салдардың алдын алу жүргізілуі арасына шекара қою қиынға соғады. Жедел ағымындағы емнің сапасы әдетте, болашақта болуы мүмкін

5.5. Оқыту және оқыту әдістері (шағын топтар, пікірталастар, ситуациялық есептер, жұппен жұмыс, презентациялар, кейс-стади және т.б.).

5.6. Әдебиет. Соңғы бетте

5.7. Бақылау (сұрақтар, тесттер, тапсырмалар және т. б.)

Ситуациялық есеп

Науқас Д. ұялшақ, қызғаншақ, тәуелсіздікке ұмтылады, жабысқақ, мейірімді. Сенімді және терең қарым-қатынасқа бейім. Тәуекел, қауіп жағдайынан аулақ болады. Өз ісіне жиі өкінеді. Ауру және ықтимал салдары туралы ойларды тастауға тырысады. Аурудың көрінісіндегі айқын нәрсені жоққа шығарады, оларды кездейсоқ жағдайларға жатқызады.

Қарым-қатынастың ұтымды әдісін анықтаңыз.

5-сабақ

5.1. Тақырыбы: Ілім және этикалық тұжырымдама.

5.2. Сабақтың мақсаты:

Психиканың даму процесінің негізгі заңдылықтарын және психикалық іс-әрекет тетіктерін білу негізінде тұлғаның психологиялық құзіреттілігін қалыптастыру, тиімді қарым-қатынас және тұлғаға психогигиеналық қатынас дағдыларын, сондай-ақ кәсіби маңызды қарым-қатынас дағдыларын дамыту.

5.3. Оқыту міндеттері:

- Психологиялық ғылым және оның қоғамдық және гуманитарлық пәндер жүйесіндегі орны туралы түсінік қалыптастыру.
- Негізгі психикалық процестердің механизмдері, психикалық күйлер және жеке қасиеттер туралы білімді қалыптастыру.

ОҢТҮСТІК ҚАЗАҚСТАН MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ		SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»
«Мейіргер ісі-2» кафедрасы		
Әдістемелік нұсқаулық		
044-80/11 ()		
24 беттің 9 беті		

- Тиімді қарым-қатынас және тұлғаның психогигиеналық қарым-қатынас дағдыларын дамыту.

5.4. Тақырыптың негізгі сұрақтары:

Медициналық этика (лат. *ethica*, грек тілінен алғанда *ethice* – адамгершілікті зерделеу), немесе медициналық деонтология (греч. *deon* – парыз; «деонтология» термині соңғы жылдардағы отандық әдебиетте кеңінен қолданылуда), – яғни бұл – медициналық қызметкерлердің кәсіби міндеттерін орындау барысындағы этикалық нормалар мен қағидаттар жиынтығы. Қазіргі заманғы түсінік бойынша, медициналық этикаға келесі аспектілер кіреді: ғылыми – медициналық қызметкерлердің жұмысының этикалық және адамгершілік аспектілерін зерттейтін медициналық ғылым тарауы; практикалық – кәсіби медициналық қызмет барысында этикалық нормалар мен ережелерді қалыптастыру және қолдану міндеті болып табылатын медициналық тәжірибие саласы.

Медициналық этика үш негізгі бағыт бойынша тұлғаралық қарым-қатынастардың әртүрлі мәселелерін зерделейді және шешеді:

Медициналық қызметкер – емделуші, медициналық қызметкер – емделушінің туысқандары, медициналық қызметкер – медициналық қызметкер.

Төрт этикалық қағидаттар: қайырымдылық, автономия, әділеттілік және және толыққанды медициналық көмек. Қағидаттардың күнделікті қолданылуын талқыламас бұрын әрбіріне жеке сипаттама бергеніміз жөн болар.

Қайырымдылық қағидаты: “Мен емделушіге мейіріммен қараймын немесе ең болмағанда зиян келтірмеймін» Қайырымдылық дегеніміз емделушіге зерек және ілтипатты көзқараспен қарау, науқас денсаулық жағайының күрделігімен барабар емдеудің оңтайлы әдістерін таңдау, емделушінің медициналық араласуға дайындығы және қабілеттілігі. Ең бастысы, медициналық қызметкердің кез келген әрекеті нақты емделушінің жағдайын жақсартуға бағытталуы шарт!

Автономия қағидаты әрбір емделушіге және оның шешімдеріне сыйластықпен қарауды талап етеді. Кез келген адам мақсат ретінде қарастырылғанмен, сол мақсатқа жеткізетін құрал ретінде қарастырылмайды. Медициналық көмектің құпиялылықты, емделушінің мәдениетін, дінін, саяси және өзген де көзқарастарын сыйлау, медициналық шара қолдануларға ақпаратты келісім беру, күтуді бірлесе жоспарлау және жүзеге асыру, сонымен қатар, емделушінің өз бетімен шешім қабылдауы, немесе осы емделушінің заңды өкілінің шешім қабылдауы сынды аспектілері автономия қағидатымен байланысты. Әділдік қағидаты/ зиян келтірмеу- медицина қызметкерлерінің мәртебесіне, әлеуметтік жағдайына, мамандығына және сыртқы ахуалдарға қарамастан барлық емделушілерге бірдей қарау және бәріне бірдей көмек көрсету. Осы қағидат, сондай ақ, медициналық қызметкер қандай бір көмек көрсетсе де, оның әрекеттері емделушіге және өзге де тұлғаларға нұқсан келтірмеуі тиіс.

Емделуші мен оның туыстары немесе өзге де медицина қызметкерлері арасындағы кикілжің туындаған жағдайларда, осы қағидатты басшылыққа ала отырып, біздер емделушінің мүддесін қорғауымыз қажет.

Толыққанды медициналық көмек көрсету қағидаты кәсіби медициналық көмекті және емделушіге кәсіби көзқарасты, сапалы диагностикалау және емдеу жүргізу үшін денсаулық сақтаудың барлық мүмкіндігін қолдануды, профилактикалық шараларды және паллиативті көмек көрсетуді көздейді. Осы қағидат денсаулық сақтау саласына қатысты барлық заңнамалық нормалардың сақталуын, сонымен қатар этикалық кодекстің барлық ережелерінің сақталуын талап етеді. Медицина қызметкерінің рухани жауапкершілігі оның медициналық этиканың барлық қағидаттарын сақтауын тұспалдайды.

5.5. Оқыту және оқыту әдістері (шағын топтар, пікірталастар, ситуациялық есептер, жұппен жұмыс, презентациялар, кейс-стади және т.б.).

5.6. Әдебиет. Соңғы бетте

5.7. Бақылау (сұрақтар, тесттер, тапсырмалар және т. б.)

Ситуациялық есеп:

ОҢТҮСТІК ҚАЗАҚСТАН MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ		SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»
«Мейіргер ісі-2» кафедрасы		
Әдістемелік нұсқаулық		

044-80/11 ()
24 беттің 10 беті

1. Тұлғаның қандай қасиеттері адамның заттармен, қашықтықпен, жақындықпен, жақындықпен, адамдармен қарым-қатынасын көрсетеді.
2. Адамның 5 негізгі қасиеті бар. Олар тұрақтылықтың, концентрацияның және тұрақты қарқындылықтың жоғары деңгейіне төтеп бере алатын адамның қасиеттерін атайды.

6-сабақ

5.1. Тақырыбы: Медициналық-деонтологиялық ұстанымдар.

5.2. Сабақтың мақсаты:

Психиканың даму процесінің негізгі заңдылықтарын және психикалық іс-әрекет тетіктерін білу негізінде тұлғаның психологиялық құзіреттілігін қалыптастыру, тиімді қарым-қатынас және тұлғаға психогигиеналық қатынас дағдыларын, сондай-ақ кәсіби маңызды қарым-қатынас дағдыларын дамыту.

5.3. Оқыту міндеттері:

- Психологиялық ғылым және оның қоғамдық және гуманитарлық пәндер жүйесіндегі орны туралы түсінік қалыптастыру.
- Негізгі психикалық процестердің механизмдері, психикалық күйлер және жеке қасиеттер туралы білімді қалыптастыру.
- Тиімді қарым-қатынас және тұлғаның психогигиеналық қарым-қатынас дағдыларын дамыту.

5.4. Тақырыптың негізгі сұрақтары:

Медициналық деонтология термині 1803 жылға қарай ағылшын жазушысы және дәрігері Томас Персиваль медициналық мекемелердегі дәрігер мамандардың талаптарын және қабілеттерін сипаттайтын құжатты жариялағанда дүниеге келді.

Медициналық деонтология-науқасқа зиян тигізу мүмкіндігін болдырмайтын және науқасты емдеу және аурулардың алдын алу тиімділігінің артуына септігін тигізетін барынша көмек көрсетуді тұспалдайтын кәсіби міндеттерді орныдау кезінде меджұмыскердің мінез-құлқының этикалық нормалары мен принциптерінің жиынтығы. Ол медицина қызметкерлерінің науқастарды емдеу және сауықтыру шараларының тиімді нәтижелеріне қол жеткізуі үшін, этикалық нормалар мен мінез-құлық ережелерін қатаң сақтауға бағытталған.

Этика мен деонтологияның бірқатар негізгі принциптері бар. Олар:

- пациентке оның құқықтары жайында ақпарат беру;
- пациентке оның жағдайы туралы ақпарат беру;
- пациентпен ізгі қарым-қатынас жасау;
- пациенттің адамдық қасиетін құрметтеу;
- пациентке моральдық және денелік зақым келтірмеу (зиян тигізбе);
- пациенттің медициналық араласуды жүргізуге не одан бас тартуға құқығын құрметтеу;
- пациенттің автономиясын құрметтеу;
- пациенттің саналы және уақытылы көмекке құқығын құрметтеу;
- өлім аузындағы пациентке ұқыпты қарау (дистрибутивті әділдік);
- кәсіби құпияны сақтау;
- өзінің кәсіби құзыретін жоғары деңгейде ұстау;
- пациентті құзыретсіз медициналық араласудан қорғау;
- өзінің кәсібіне құрметпен қарау;
- әріптестерін сыйлау;
- халықты медициналық-санитарлық ағартуға қатысу.

5.5. Оқыту және оқыту әдістері (шағын топтар, пікірталастар, ситуациялық есептер, жұппен жұмыс, презентациялар, кейс-стади және т.б.).

5.6. Әдебиет. Соңғы бетте

5.7. Бақылау (сұрақтар, тесттер, тапсырмалар және т. б.)

ОҢТҮСТІК ҚАЗАҚСТАН MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ		SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»
«Мейіргер ісі-2» кафедрасы		
Әдістемелік нұсқаулық		044-80/11 () 24 беттің 11 беті

Ситуациялық есеп:

Мейіргер үнемі наразы, ашуланшақ. Ұсақ, талапшыл ұсақ-түйекке ренжіді. Эмоционалды түрде кедей. Өзін командаға қарсы қоюды ұнатады. Өзі үшін маңызды мақсаттарға жетуде өте талапшыл. Сенімді, беделді.

1. Темпераментті көрсетіңіз.
2. Жеке сипаттаманы анықтаңыз.
3. Өзара әрекеттесу жолдарын анықтаңыз.

7-сабақ

5.1. Тақырыбы: Тілдесудің коммуникативті жағы.

5.2. Сабақтың мақсаты:

Психиканың даму процесінің негізгі заңдылықтарын және психикалық іс-әрекет тетіктерін білу негізінде тұлғаның психологиялық құзіреттілігін қалыптастыру, тиімді қарым-қатынас және тұлғаға психогигиеналық қатынас дағдыларын, сондай-ақ кәсіби маңызды қарым-қатынас дағдыларын дамыту.

5.3. Оқыту міндеттері:

- Психологиялық ғылым және оның қоғамдық және гуманитарлық пәндер жүйесіндегі орны туралы түсінік қалыптастыру.
- Негізгі психикалық процестердің механизмдері, психикалық күйлер және жеке қасиеттер туралы білімді қалыптастыру.
- Тиімді қарым-қатынас және тұлғаның психогигиеналық қарым-қатынас дағдыларын дамыту.

5.4. Тақырыптың негізгі сұрақтары:

Коммуникативтік дағдылар-біліктілік және коммуникативтік дағдылар басқалармен сөздер арқылы мен оларға жел: ым арқылы, қаңылтыр, тіл дене және бейне.Бұл құқық сигналдарды және оларды дұрыс шешім жіберуге қалай кіреді.

Тиімді коммуникативтік дағдылар - өмірдің барлық дерлік аудандарында табысының негізі болып табылады. олар өмір бойы үйлесімді дамыту болса, онда ол жеке және іскерлік екі, тұлғааралық қарым-қатынастар құру кілті болмақ.

Коммуникативтік дағдылар туғаннан кейін бірден дерлік адамдардың дами бастайды. Ол бала айтуға үйренеді бұрын, оңай оны қоршап, адамдармен өзара болады деп саналады.

Қатаң жеке құрылған Коммуникативтік дағдылар тұлғалық. олардың дамуына әсер ететін факторлардың көп: ол ата-аналар және туыстарымен қарым-қатынас болып табылады, ал кейінірек құрдастары, әріптестерімен және басшылықпен. адамның қоғамдағы Сонымен қатар, маңызды және жалпы әлеуметтік рөлі.

Медицина қызметкерінің коммуникативті білгерлігі-кәсіби маңызды қасиет.Мамандығына байланысты медициналық қызметкер үнемі және тығыз, қарқынды қарым-қатынас жасауға мәжбүр болады: науқастармен және олардың туыстарымен, жақындарымен, басқадай медициналық қызметкерлерімен (дәрігер, әріптестері, мейірбикелер, кіші мейірбикелер, мекеме әкімшілігімен т.б). Тиісті мамандық дәрежеге және табысқа жету үшін медициналық қызметкер қатынасу білгерлігін, басқа адамдармен қарым-қатынас тәсілдерін, үнемі дамытып, жетілдіріп отыруы қажет. Науқаспен тиімді психологиялық жанасу арқылы нақтылы түрде және толық мәлімет жинастыру мүмкіншілігі туады. Медициналық қызметкердің алдында тұрған мәселелердің нәтижелі шешілуі, ауру адаммен сенімділігін және түсіністік жағдайға жетуі, оның қарым-қатынас икеміне, яғни коммуникативті білгерлігіне байланысты.

Коммуникативті білгерлік (компетенттілік) дегеніміз-медицина қызметкерлерінің басқа адамдармен (науқас және оның жақындары мен туыстары, дәрігер, әріптестері, кіші мейірбикелер т.б) коммуникация тәсілдерін нәтижелі қолдана білу арқылы қарым-қатынас

ОҢТҮСТІК ҚАЗАҚСТАН MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ		SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»
«Мейіргер ісі-2» кафедрасы		
Әдістемелік нұсқаулық		
044-80/11 ()		
24 беттің 12 беті		

жасау қабілеті. Медицина қызметкерінің емдеу шараларының дәлдігі мен дұрыстығына күдікті болмаған және медициналық қызметкерге толық сенім білдірген жағдайда ғана науқас қажетті процедураларды сеніммен өтеді. Алайда, медицина қызметкері мен науқас арасында мұндай психологиялық жанасу тұрақтанбаса, ол нұсқаулықтарды немқұрайлы орындап, басқа медициналық қызметкерге бас бұрып немесе өзін-өзі емдеуге мәжбүр болады.

5.5. Оқыту және оқыту әдістері (шағын топтар, пікірталастар, ситуациялық есептер, жұппен жұмыс, презентациялар, кейс-стади және т.б.).

5.6. Әдебиет. Соңғы бетте

5.7. Бақылау (сұрақтар, тесттер, тапсырмалар және т. б.)

Ситуациялық есеп:

Науқас 3. өршіл, сәтсіздіктер өзіне деген сенімділікті төмендетпейді. Тәкаппар, жігерлі, табанды. Жанжалға бейім. Ол дұрыс болмаса да, кем түспейді. Қарым-қатынаста ол эмпатияға бейім емес. Тек ақпараттылықты бағалайды. Тіпті ауыр сырқат болса да, жұмысын жалғастыруға тырысады.

1. Темперамент түрін көрсетіңіз

2. Қарым-қатынастың ұтымды әдісін таңдаңыз.

8-сабақ

5.1. Тақырыбы: Тиімді тілдесудің жалпы қағидалары.

5.2. Сабақтың мақсаты:

Психиканың даму процесінің негізгі заңдылықтарын және психикалық іс-әрекет тетіктерін білу негізінде тұлғаның психологиялық құзіреттілігін қалыптастыру, тиімді қарым-қатынас және тұлғаға психогигиеналық қатынас дағдыларын, сондай-ақ кәсіби маңызды қарым-қатынас дағдыларын дамыту.

5.3. Оқыту міндеттері:

- Психологиялық ғылым және оның қоғамдық және гуманитарлық пәндер жүйесіндегі орны туралы түсінік қалыптастыру.
- Негізгі психикалық процестердің механизмдері, психикалық күйлер және жеке қасиеттер туралы білімді қалыптастыру.
- Тиімді қарым-қатынас және тұлғаның психогигиеналық қарым-қатынас дағдыларын дамыту.

5.4. Тақырыптың негізгі сұрақтары:

Адам қоғамнан тыс өмір сүре алмайды. Өйткені оның психикасы тек айналасындағылармен қарым-қатынас жасау процесінде ғана қалыптасыды, қоғамдық тәрбие арқылы адам белгілі мазмұнға ие болады. Адам санасының дамуы қоғамның дамуымен байланысты. Қоғамнан тыс адам өмірінің болуы мүмкін емес.

Кез келген адам дүниеге келісімен екәншә біп адаммен қарым- қатынасқс түсуді қажетсінеді. Мәселен, нәрестенің анасымен «тілдесуі» қажетін қанағаттандырмау – біртіндеп оның қасаң сезімді, мейрімсіз болып өсуіне, кішкентайынан айналасына сезімінің азаюына әкеліп соқтыратыны байқалып жүр. Сөйтіп, басқалармен қарым-қатынасқа түсу – қай жастағыларға болмасын, оған киім-кешек, баспана, ұйқы, демалу қандай қажет болса, айналадағы жұртпен аралысып, дұрыс қарм-қатынас жасай білу де қажет. Мәселен, адамды қамап, басқалармен араластырмай ұстау – жазаның ең ауыр түрі екндігі белгілі. Өзгелермен қарым-қатынас жасау – бұл тіршілікке аса маңызды ақпарат алмасу деген сөз. Адам қарым –қатынас арқылы айналасындағы дүние жайлы мәлімет алады, еңбек пен тұрмыс дағдыларына машықтанады, адамзат жасап шығарған түрлі құндылықтарға меңгереді. әрине қарым-қатынас ақпарт алумен ғана шектелмейді, оның шеңбері аса кең, бұл кең көп қырлы ұғым. Спектакель көрсекте, лекция тыңдасақта , телефонмен хабарлассақ та, дос- жарандармен сөйлессек те – осының бәрі – қарым-

ОҢТҮСТІК ҚАЗАҚСТАН MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ		SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»
«Мейіргер ісі-2» кафедрасы		
Әдістемелік нұсқаулық		
044-80/11 ()		
24 беттің 13 беті		

қатынастың сан алуан қырлары. Өмірдегі сан алуан тіршілікте адамдар бі-бірімен тікелей, жүзбе жүз не жанама не біреу арқылы қарым-қатынасқа түседі.

Осындай қарым-қатынастың мән –мағынасы, олардың түрлі көріністері жеке адамдармен топтық ұйымдардың тіршілігінен жақсы байқалып тұр.

Қарым-қатынас «топ», «ұжым» деген ұғымдармен тікелей байланысты.

Адам баласы жалғыз жүріп, көздеген мақсат-мұратына жете алмайды, сондықтан ол ылғи да басқалармен бірлесіп тіршілік етуі тиіс дедік. Мұндайда адам ылғи топпен бірге өмір сүретіні белгілі. Мәселен, мұның бірі – нақты (реалды) топтар. Бұл –ортақ мақсат көздеп, бір кеңістікте, белгілі уақыт ішінде, бір бірімен қоян қолтық араласып, іс әрекетке түсетіндер. Топтар үлкен (макро), шағын (микро), ресми, бейресми, формалы, формалсыз, ұйымдасқан, ұйымдаспаған, жасанды, табиғи, референттік болып бірнеше бөлінеді.

5.5. Оқыту және оқыту әдістері (шағын топтар, пікірталастар, ситуациялық есептер, жұппен жұмыс, презентациялар, кейс-стади және т.б.).

5.6. Әдебиет.Соңғы бетте

5.7. Бақылау (сұрақтар, тесттер, тапсырмалар және т. б.)

Ситуациялық есеп

Ауыр науқас ауруханаға түсті. Науқаста қатты мазасыздық бар, ол қатты сөйлейді, нервтері шекте. Ауруды емдеу қиын болады деген алаңдаушылық бар, сонымен қатар науқаста дәрігер мен мейіргерге сенімсіздік бар.

Науқас қандай эмоционалды жағдайға/бұзылуға ұшырағанын көрсетіңіз.

9-сабақ

5.1. Тақырыбы: Медицина қызметкерлерінің науқаспен тиімді тілдесуіне кедергі келтіретін тосқауылдар.

5.2. Сабақтың мақсаты:

Психиканың даму процесінің негізгі заңдылықтарын және психикалық іс-әрекет тетіктерін білу негізінде тұлғаның психологиялық құзіреттілігін қалыптастыру, тиімді қарым-қатынас және тұлғаға психогигиеналық қатынас дағдыларын, сондай-ақ кәсіби маңызды қарым-қатынас дағдыларын дамыту.

5.3. Оқыту міндеттері:

- Психологиялық ғылым және оның қоғамдық және гуманитарлық пәндер жүйесіндегі орны туралы түсінік қалыптастыру.
- Негізгі психикалық процестердің механизмдері, психикалық күйлер және жеке қасиеттер туралы білімді қалыптастыру.
- Тиімді қарым-қатынас және тұлғаның психогигиеналық қарым-қатынас дағдыларын дамыту.

5.4. Тақырыптың негізгі сұрақтары:

Конфликт термині қазақ тілінде қақтығыс, ерегесу, керісу, жанжал, дау-жанжал, тартыс деген мағыналарда жиі қолданылады. Бұл аталған ұғым, түсініктер оқушыларға білім беру, оқыту, үйрету барысында, оларды тұлға ретінде қалыптастыруда, олардың мәдени қарым-қатынасында, мінез-құлқында жиі көрініс табатыны белгілі.

Оқушылардың даму процесінде, олардың жас және жеке педагог-психологиялық ерекшеліктеріне байланысты, олар арасындағы қақтығыс және оның басқа түрлерінің келіп шығуы, пайда болуы табиғи нәрсе екендігін де ұнытпаған жөн.

Ғылыми-педагогикалық және психологиялық туындыларға сүйене отырып, қақтығыстың мынадай түрлерін атауға болады: «тұлғааралық қақтығыстар, отбасындағы (ерлі-зайыптылар) қақтығыстар, басшы-бағынушылар» арасындағы қақтығыстар, әлеуметтік топтар арасындағы қақтығыстар, саяси және мемлекетаралық қақтығыстар және т.б.

ОҢТҮСТІК ҚАЗАҚСТАН MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ		SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»
«Мейіргер ісі-2» кафедрасы		
Әдістемелік нұсқаулық		
044-80/11 ()		
24 беттің 14 беті		

Сонымен қатар, педагогикалық мамандыққа қатысты «педагогикалық еңбек, қызметтегі қақтығыстар», инновациялық (жаңалықтар енуімен байланысты) қақтығыстар»ды өз алдына бөліп жеке қарастыруға да болады.

Қақтығыс, конфликт адамдар арасындағы қарым-қатынас психологиясының негізгі бір компоненті болғандықтан сол ұнамсыз қатынастың келіп шығу себептері, факторлары, жағдайлары, оның түрлері, технологиясы мен механизмі, көріністері, дамуы немесе тежелуі, оларды болдырмау немесе шешімін табу жолдары сияқты мәселелерге жан-жақты тоқталамыз. Мамандық саламызға сай тұлғааралық қақтығыстар мәселесі терең де жан-жақты қамтылады. Субъекттердің өзара әрекетіне қарай отбасындағы қақтығыстар былайша бөлінеді: ерлі-зайыптылар арасындағы, ата-аналар мен балалар, ерлі-зайыптылар мен олардың ата-аналары, әкелер (аталар) мен немерелер арасындағы қақтығыстар.

Басшылар мен оған бағынушылар арасындағы өзара қарым-қатынас ғылымда да, практикада да өзекті мәселе. Мұнда басқарудың стилі, басшының абыройы, сый-құрметі, ұжымда әлеуметтік-психологиялық жағдай-климат жасау мәселелері үлкен мәнге ие.

Басшы мен бағынушы арасындағы қақтығыс себептері объектив және субъектив түрде кездеседі.

Объектив себептер: Қатынастың субординациялық характері функциональды және тұлғалық қатынас арасындағы қарама-қайшылық әрқашан да қақтығыс тудырады;

5.5. Оқыту және оқыту әдістері (шағын топтар, пікірталастар, ситуациялық есептер, жұппен жұмыс, презентациялар, кейс-стади және т.б.).

5.6. Әдебиет.Соңғы бетте

5.7. Бақылау (сұрақтар, тесттер, тапсырмалар және т. б.)

Мейіргер эмпатияны білмейді. Эмоционалды түрде кедей. Өзін командаға қарсы қоюды ұнатады. Ол үшін маңызды мақсаттарға жетуде өте талапшыл. Беделді, көбінесе жалған.

1. Темперамент түрін анықтаңыз.

2. Қарым-қатынастың ұтымды әдісін таңдаңыз.

10-сабақ

5.1. Тақырыбы: Әр-түрлі аурулар кезінде медицина қызметкерінің және науқастың қарым-қатынас ерекшеліктері.

5.2. Сабақтың мақсаты:

Психиканың даму процесінің негізгі заңдылықтарын және психикалық іс-әрекет тетіктерін білу негізінде тұлғаның психологиялық құзіреттілігін қалыптастыру, тиімді қарым-қатынас және тұлғаға психогигиеналық қатынас дағдыларын, сондай-ақ кәсіби маңызды қарым-қатынас дағдыларын дамыту.

5.3. Оқыту міндеттері:

- Психологиялық ғылым және оның қоғамдық және гуманитарлық пәндер жүйесіндегі орны туралы түсінік қалыптастыру.
- Негізгі психикалық процестердің механизмдері, психикалық күйлер және жеке қасиеттер туралы білімді қалыптастыру.
- Тиімді қарым-қатынас және тұлғаның психогигиеналық қарым-қатынас дағдыларын дамыту.

5.4. Тақырыптың негізгі сұрақтары:

Қазіргі таңғы медицина ғылымы мен тәжірибесінің даму тенденциясы адамды толығымен түсінуге бағытталған. Яғни науқасты соматикалық және психикалық тұрғыда біріктіре қарастыру болып табылады. Сол себепті мамандандырылған дәрігер терапевт науқастың соматикалық патологиясымен бірге, оның ішкі жан - дүниесін дұрыс бағалай алу керек.

Психикалық бұзылыстардың патоморфозы.

ОҢТҮСТІК ҚАЗАҚСТАН MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ		SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»
«Мейіргер ісі-2» кафедрасы		
Әдістемелік нұсқаулық		
044-80/11 ()		
24 беттің 15 беті		

Психикалық бұзылыстардың жеңіл ағымы олардың соматизациялануға бейімділігі (сол себепті науқастар психиатрлардың қарауына ілінбей, ішкі аурулар клиникасына таралады).

- Біріккен соматикалық және психикалық бұзылыстардың кең таралуы.

- Аталған аурулардың феноменологиялық ұқсастығы.

Әрине, терапевт бірінші кезекте науқастан соматикалық ауруын, оның жасырын және атипиялық формаларын қоса, сәйкес лабораторлық және инструменталды әдістерімен зерттеу арқылы табуы керек. Кез - келген психикалық бұзылыстың бар болуы келесі жанама белгілермен сипатталады:

- Аурудың клиникасы соматикалық аурудың көріністеріне ұқсас емес.

- Науқасты тексеру барысында ішкі ағзалар патологиясы анықталмады немесе ол патология науқастың айтылған шағымдарының айқындылығына сәйкес емес.

Науқас «соматикалық» ауруын ұзақ уақыт бойы немесе әртүрлі мамандарға жолығып ем алған, бірақ ол емнің нәтижесі жоқ.

Соматикалық клиникада психикалық диагноз қоюдағы басты мәселе болып үрей және депрессия симптомдарын ішкі ағзалар аурулары симптомдары ретінде немесе науқастың ауруға қатысты қалыпты реакциясы деп қабылдау табылады. Аталған жағдай психикалық бұзылысты анықтауға кедергі келтіреді.

Мысалы, ұйқының бұзылуы және тәбеттің төмендеуі жиі соматикалық ауруларда кездессе, ал қайғыру және қызығушылықтың төмендеуі депрессиямен байланысты.

Психикалық бұзылыстар диагностикасы соматикалық аурудағы секілді позитивті тұрғыда болуы тиіс.

5.5. Оқыту және оқыту әдістері (шағын топтар, пікірталастар, ситуациялық есептер, жұппен жұмыс, презентациялар, кейс-стади және т.б.).

5.6. Әдебиет. Соңғы бетте

5.7. Бақылау (сұрақтар, тесттер, тапсырмалар және т. б.)

Ситуациялық есеп

Мейіргер сабырлы үнсіз, парасатты. Баяу, өте дәйекті, тәуелсіз. Кейде ол шындықтан алшақты, бейтарап.

1. Темперамент түрін анықтаңыз

3. Қарым-қатынастың ұтымды әдісін таңдаңыз.

11-сабақ

5.1. Тақырыбы: Медицина қызметкерінің және науқастың қарым-қатынас ерекшеліктері: амбулаториялық қабылдау жағдайында.

5.2. Сабақтың мақсаты:

Психиканың даму процесінің негізгі заңдылықтарын және психикалық іс-әрекет тетіктерін білу негізінде тұлғаның психологиялық құзіреттілігін қалыптастыру, тиімді қарым-қатынас және тұлғаға психогигиеналық қатынас дағдыларын, сондай-ақ кәсіби маңызды қарым-қатынас дағдыларын дамыту.

5.3. Оқыту міндеттері:

- Психологиялық ғылым және оның қоғамдық және гуманитарлық пәндер жүйесіндегі орны туралы түсінік қалыптастыру.
- Негізгі психикалық процестердің механизмдері, психикалық күйлер және жеке қасиеттер туралы білімді қалыптастыру.
- Тиімді қарым-қатынас және тұлғаның психогигиеналық қарым-қатынас дағдыларын дамыту.

5.4. Тақырыптың негізгі сұрақтары:

ОҢТҮСТІК ҚАЗАҚСТАН MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ		 SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»
«Мейіргер ісі-2» кафедрасы		044-80/11 ()
Әдістемелік нұсқаулық		24 беттің 16 беті

Тұлға – жеке адамның өзіндік адамгершілік, әлеуметтік, психологиялық қырларын ашып, адамды саналы іс-әрекеті иесі және қоғам мүшесі ретінде жан-жақты сипаттатын ұғым. Адамның әлеуметтік қасиеттерінің жиынтығы, қоғамның даму жемісі және белсенді қызмет ету мен қарым-қатынас орнату арқылы жеке адамды әлеуметтік қатнастар жүйесіне енгізудің жемісі. Тұлғалық белгілер–адамның даралық ерекшеліктерін көрсететін, психологиялық және физиологиялық элементтерін және оның ойлауы мен қылығын сипаттайтын өмір бойы қалыптасатын психофизиологиялық жүйе.

Тұлғаның бағыттылығы–тұлғаның іс-әрекетін бағдарлайтын және нақты бар жағдаятын біршама тәуелсіз, орнықты түрткі-ниеттер жиынтығы. Адамның жанасып бойында әр түрлі сезімдер мен эмоцияларды туындатады. Сезімдердің көпшілігі жағымды болып келеді және егер де адам сезіну мүмкіндігінен айырылса, онда эмоциялық аштық пайда болып, адам оны белгілі бір жанрдағы фильмдерді көру, сүйікті әнін тыңдау, т.с.с арқылы толтыруға тырысады. Жеке тұлғаның негізгі сипаты оның бағыттылығы болып табылады. Бағыттылық адам алдына қойған мақсатты анықтайды, сол мақсатты орындауға ұмтылысы тән, түрткілер арқылы адам іс-әрекеттер жасайды, қызығуларды адам іс-әрекетте басшылыққа алады.

5.5. Оқыту және оқыту әдістері (шағын топтар, пікірталастар, ситуациялық есептер, жұппен жұмыс, презентациялар, кейс-стади және т.б.).

5.6. Әдебиет.

Соңғы бетте

5.7. Бақылау (сұрақтар, тесттер, тапсырмалар және т. б.)

Ситуациялық есеп

Психологқа 38 жастағы науқас Габденов С. келді. Оның туыстарының айтуына қарағанда, ол өте уайымшыл. Жұмыс орнында орынсыз талап қояды, келушілерді де мазалайды. Аса ұқыптылықпен үй ішіндегілерді де мазалайды.

1. Жеке тұлғаның түрін анықтаңыз.

2. Темпераменттің түрін анықтаңыз.

12 сабақ

5.1. Тақырыбы: Психодиагностика.

5.2. Сабақтың мақсаты:

Психиканың даму процесінің негізгі заңдылықтарын және психикалық іс-әрекет тетіктерін білу негізінде тұлғаның психологиялық құзіреттілігін қалыптастыру, тиімді қарым-қатынас және тұлғаға психогигиеналық қатынас дағдыларын, сондай-ақ кәсіби маңызды қарым-қатынас дағдыларын дамыту.

5.3. Оқыту міндеттері:

- Психологиялық ғылым және оның қоғамдық және гуманитарлық пәндер жүйесіндегі орны туралы түсінік қалыптастыру.
- Негізгі психикалық процестердің механизмдері, психикалық күйлер және жеке қасиеттер туралы білімді қалыптастыру.
- Тиімді қарым-қатынас және тұлғаның психогигиеналық қарым-қатынас дағдыларын дамыту.

5.4. Тақырыптың негізгі сұрақтары:

Әрекет-қызметті талдаудың негізгі бірлігі. Анықтама бойынша әрекет-бұл мақсатты жүзеге асыруға бағытталған процесс.

ОҢТҮСТІК ҚАЗАҚСТАН MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ		SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»
«Мейіргер ісі-2» кафедрасы		
Әдістемелік нұсқаулық		
044-80/11 ()		
24 беттің 17 беті		

Осылайша, іс - әрекеттің анықтамасына анықталуы керек тағы бір ұғым-мақсат кіреді. Мақсат деген не? Бұл қажетті нәтиженің бейнесі, яғни әрекетті орындау барысында қол жеткізуге болатын нәтиже.

Бұл жерде нәтиженің саналы бейнесі айтылғанын бірден атап өткен жөн: соңғысы әрекет жүзеге асырылып жатқан кезде санада сақталады, сондықтан "саналы мақсат" туралы айтудың мағынасы жоқ: мақсат әрқашан саналы.

"Әрекет" ұғымын сипаттай отырып, келесі төрт тармақты бөліп көрсетуге болады.

Бірінші мәселе: іс-әрекет қажетті компонент ретінде мақсатты қою және сақтау түріндегі сана әрекетін (жоғарыда айтылғандай) қамтиды. Бірақ сананың бұл әрекеті өздігінен жабылмайды, өйткені сана психологиясы іс жүзінде дәлелдеді, бірақ іс-әрекетте "ашылады".

Екінші мәселе: әрекет-бұл мінез-құлық әрекеті. Демек, іс-әрекет теориясы жануарлар мен адамның сыртқы белсенділігін зерттеу объектісіне айналдыра отырып, бихевиоризмнің жетістіктерін де сақтайды. Алайда, бихевиоризмнен айырмашылығы, ол сыртқы қозғалыстарды санамен ажырамас бірлікте қарастырады. Өйткені, мақсатсыз қозғалыс оның шынайы мәнінен гөрі сәтсіз мінез-құлық болып табылады.

Сонымен, іс-әрекет теориясы алдыңғы тұжырымдамалардан ерекшеленетін алғашқы екі тармақ сана мен мінез-құлықтың ажырамас бірлігін танудан тұрады. Бұл бірлік талдаудың негізгі бірлігінде - іс-әрекетте жатыр.

Үшінші, өте маңызды сәт: әрекет ұғымы арқылы қызмет теориясы белсенділік принципін бекітеді, оны реактивтілік принципіне қарсы қояды. Белсенділік принципі мен реактивтілік принципі олардың әрқайсысына сәйкес әрекетті талдаудың бастапқы нүктесін қайда қою керектігімен ерекшеленеді: сыртқы ортада немесе ағзаның ішінде.

Реакция "жауап беру әрекеті" дегенді білдіреді. Мұнда белсенді, бастамашыл, бастама ынталандыруға жатады.

Сонымен, төртінші: іс-әрекет ұғымы адамның іс-әрекетін объективті және әлеуметтік әлемге "шығарады". Іс-әрекеттің "ұсынылған нәтижесі" тек биологиялық емес, кез-келген нәрсе болуы мүмкін, мысалы, тамақ алу, қауіптен аулақ болу және т. б. Бұл қандай да бір материалдық өнімді өндіру, әлеуметтік байланыс орнату, білім алу және т. б. болуы мүмкін.

5.5. Оқыту және оқыту әдістері (шағын топтар, пікірталастар, ситуациялық есептер, жұппен жұмыс, презентациялар, кейс-стади және т.б.).

5.6. Әдебиет.

Соңғы бетте

5.7. Бақылау (сұрақтар, тесттер, тапсырмалар және т. б.)

Ситуациялық есеп

Науқас Д. ұялшақ, қызғаншақ, тәуелсіздікке ұмтылады, жабысқақ, мейірімді. Сенімді және терең қарым-қатынасқа бейім. Тәуекел, қауіп жағдайынан аулақ болады. Өз ісіне жиі өкінеді. Ауру және ықтимал салдары туралы ойларды тастауға тырысады. Аурудың көрінісіндегі айқын нәрсені жоққа шығарады, оларды кездейсоқ жағдайларға жатқызады.

Қарым-қатынастың ұтымды әдісін анықтаңыз.

13-сабақ

5.1. Тақырыбы: Науқас психологиясы.

5.2. Сабақтың мақсаты:

Психиканың даму процесінің негізгі заңдылықтарын және психикалық іс-әрекет тетіктерін білу негізінде тұлғаның психологиялық құзіреттілігін қалыптастыру, тиімді қарым-қатынас және тұлғаға психогигиеналық қатынас дағдыларын, сондай-ақ кәсіби маңызды қарым-қатынас дағдыларын дамыту.

5.3. Оқыту міндеттері:

ОҢТҮСТІК ҚАЗАҚСТАН MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ		SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»
«Мейіргер ісі-2» кафедрасы		
Әдістемелік нұсқаулық		
044-80/11 ()		
24 беттің 18 беті		

- Психологиялық ғылым және оның қоғамдық және гуманитарлық пәндер жүйесіндегі орны туралы түсінік қалыптастыру.
- Негізгі психикалық процестердің механизмдері, психикалық күйлер және жеке қасиеттер туралы білімді қалыптастыру.
- Тиімді қарым-қатынас және тұлғаның психогигиеналық қарым-қатынас дағдыларын дамыту.

5.4. Тақырыптың негізгі сұрақтары:

Тұлғаның қалыптасуы-әлеуметтік ортаның, тәрбиенің, оқытудың сыртқы факторлардың әсерінен тұлғаны дамыту және қалыптастыру процесі; жеке тұлғаның немесе оның кез-келген тарапының, тәрбие мен оқытудың әсерінен қасиеттердің мақсатты дамуы, адамның әлеуметтік қатынастардың субъектісі және объектісі ретінде қалыптасу процесі.

"Тұлға" терминін тек адамға қатысты қолдануға болады және оның дамуының белгілі бір сәтінен бастап. Ешкім жаңа туған нәрестені жеке тұлға ретінде қабылдамайды. Жеке тұлға әлеуметтік қызмет пен қарым-қатынастан тыс мүмкін емес. Тұлғаның қалыптасуы мен дамуы әлеуметтік қызмет пен қарым-қатынастан тыс мүмкін емес. Бұл ретте жеке тұлғаның қалыптасуына еңбек қызметінің факторлары, еңбектің әлеуметтік сипаты, оның пәндік мазмұны, еңбектің әлеуметтік мәртебесі және қоғам көзіндегі маңызы әсер етеді.

Жеке тұлғаның маңыздылығы оның қасиеттері мен іс-әрекеттерінде қоғамдық процестің тенденцияларының әлеуметтік белгілер мен қасиеттердің айқын және спецификалық көрініс табуы арқылы, оның іс-әрекетіндегі шығармашылық қасиетінің деңгейі арқылы анықталады. Жеке тұлға ең маңызды белгілерінің саналылығы, жауапкершілігі, бостандығы, қадір-қасиеті, даралығы.

Жеке тұлғаның психологиялық құрылымы төмендегі төрт жақтың әсерінен пайда болады:

- тұлғаның әлеуметтік анықталған ерекшеліктері;
- жеке алынған тәжірибе (білім, дағдылар, әдеттер, жеке психологиялық мәдениет дәрежесі);
- жеке психологиялық процестердің айрықша ерекшеліктері;
- тұлғаның биологиялық анықталған сипаттамалары (темперамент, инстинкт, қасиеттер).
- "Тұлғаның әлеуметтік шартты қасиеттері" өрнегін "фокус"терминінің мәнін зерттемей түсінуге болмайды. Фокус-бұл адамның белсенділігін, оның қарым-қатынасының селективтілігін анықтайтын импульс жүйесін қамтитын жеке тұлғаның оңай ерекшелігі емес.

5.5. Оқыту және оқыту әдістері (шағын топтар, пікірталастар, ситуациялық есептер, жұппен жұмыс, презентациялар, кейс-стади және т.б.).

5.6. Әдебиет.

Соңғы бетте

5.7. Бақылау (сұрақтар, тесттер, тапсырмалар және т. б.)

Ситуациялық есеп

Науқас В. эмпатикалық, өте аянышты, достық қарым-қатынасты жақсы көреді. Кішіпейіл, ұялшақ, өзіне сенімді емес. Қолайсыз жағдайларда оңай күдікті және сергек болады. Мазасыз күдік шындыққа жанаспайтын және екіталай асқынулардан қорқады.

1. Темперамент түрін анықтаңыз.
2. Қарым-қатынастың ұтымды әдісін таңдаңыз.

14-сабақ

5.1. Тақырыбы: Медицина қызметкерінің тұлғасы.

5.2. Сабақтың мақсаты:

Психиканың даму процесінің негізгі заңдылықтарын және психикалық іс-әрекет тетіктерін білу негізінде тұлғаның психологиялық құзіреттілігін қалыптастыру, тиімді қарым-қатынас және тұлғаға психогигиеналық қатынас дағдыларын, сондай-ақ кәсіби маңызды қарым-қатынас дағдыларын дамыту.

ОҢТҮСТІК ҚАЗАҚСТАН MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ		SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»
«Мейіргер ісі-2» кафедрасы		
Әдістемелік нұсқаулық		044-80/11 () 24 беттің 19 беті

5.3. Оқыту міндеттері:

- Психологиялық ғылым және оның қоғамдық және гуманитарлық пәндер жүйесіндегі орны туралы түсінік қалыптастыру.
- Негізгі психикалық процестердің механизмдері, психикалық күйлер және жеке қасиеттер туралы білімді қалыптастыру.
- Тиімді қарым-қатынас және тұлғаның психогигиеналық қарым-қатынас дағдыларын дамыту.

5.4. Тақырыптың негізгі сұрақтары:

Психологиялық қорғаныстың функционалдық мәні бейсаналық импульстар мен қоршаған ортамен өзара әрекеттесу нәтижесінде пайда болатын сыртқы орта талаптары арасындағы қайшылыққа байланысты мазасыздықты, шиеленісті, мазасыздықты, Фрустрацияны жеңілдету болып табылады. Психологиялық қорғаныс адамның мінез-құлқын реттеу функциясын орындайды, оны бейімделгіш етеді, бейімделуді арттырады, психиканы тұрақтандырады және жеке адамның жағдайын қалыпқа келтіреді.

Негізгі қорғаныс механизмдеріне мыналар жатады: репрессия, проекция, алмастыру, рационализация, реактивті формация, регрессия, сублимация, теріске шығару.

Репрессия.

Негізгі және бастапқы механизмдердің бірі-біз үшін жағымсыз оқиғаларды, ойларды, тәжірибелерді тастаудан тұратын орын ауыстыру. Нәтижесінде адам ішкі қақтығыстар туралы білуді тоқтатады, сонымен қатар өткеннің травматикалық оқиғаларын есіне алмайды. Ауыстырылған импульстар бейсаналық саладағы белсенділігін жоғалтпайды және армандар, әзілдер, ескертулер және т. б. түрінде көрінеді.

Репрессияны бұзуға болатын бөгетпен салыстыруға болады-жағымсыз оқиғалар туралы естеліктер әрқашан жарылып кету қаупі бар. Психика оларды басуға көп энергия жұмсайды.

Проекция.

Маңыздылығы бойынша келесі механизм-проекция-өзінің әлеуметтік жағымсыз сезімдерін, тілектерін, ұмтылыстарын басқаларға жатқызу. Психологиялық қорғаудың бұл механизмі қолайсыз болып көрінетін жеке қасиеттер мен тілектер үшін жауапкершілікті алып тастауға мүмкіндік береді.

Мысалы, негізсіз қызғаныш проекция механизмінің жұмысының нәтижесі болуы мүмкін. Өзінің опасыздыққа деген ұмтылысынан қорғанған адам серіктесін алдады деп күдіктенеді.

Ауыстыру.

Бұл қорғаныс механизмінде инстинктивті импульстің көрінісі неғұрлым қауіпті объектіден немесе жеке тұлғадан аз қауіп төндіретінге бағытталады. Мысалы, тым талапшыл жұмыс беруші қызметкерді сынайды және ол күйеуі мен балаларының кішігірім арандатуларына ашуланып жауап береді. Ол өзінің ашулануының нысаны болғаннан кейін, олар бастықтың орнын басатынын түсінбейді. Бұл мысалда дұшпандықтың шынайы объектісі субъектіге әлдеқайда аз қауіп төндіреді.

Рационализация.

Рационализация қорғаныс процесі ретінде адам өзінің сәтсіздіктерін түсіндіру үшін бейсаналық түрде логикалық пайымдаулар мен тұжырымдар ойлап табады. Бұл өзің туралы өзінің оң идеясын сақтау үшін қажет. Мұндай қорғаныстың ең көп қолданылатын түрлерінің бірі - "жасыл жүзім"түріне сәйкес рационализация. Бұл атау Эзоптың жүзім щеткасына жете алмайтын түлкі туралы ертегісінен бастау алады, сондықтан жидектер әлі піспеген деп шешті.

Реактивті білім.

Реактивті білім психологиялық қорғаныс механизміне айналады, егер адам өзінің шынайы тәжірибесіне қарама-қарсы әрекеттерді көрсетсе. Бұл қорғаныс реакциясы жағдайында адам

ОҢТҮСТІК ҚАЗАҚСТАН MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ		SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»
«Мейіргер ісі-2» кафедрасы		
Әдістемелік нұсқаулық		044-80/11 () 24 беттің 20 беті

бейсаналық түрде бір психикалық күйді екіншісіне айналдырады (мысалы, жек көру — махаббатқа және керісінше).

5.5. Оқыту және оқыту әдістері (шағын топтар, пікірталастар, ситуациялық есептер, жұппен жұмыс, презентациялар, кейс-стади және т.б.).

5.6. Әдебиет.

Соңғы бетте

5.7. Бақылау (сұрақтар, тесттер, тапсырмалар және т. б.)

Ситуациялық есеп

Науқас қоғамдық орындарды, үлкен компанияларды ұнатпайды, өйткені ол өзін жайсыз сезінеді. Оған бейтаныс ортаға бейімделу қиын. Достар арасында жарқын, көп әзілдейді. Жолдас таңдауда қателеспейді, жаман әдеттері жоқ. Бәрінен бұрын ол үшін ар-намыс пен ар-ұждан.

Осындай пациентпен қарым-қатынас түрін таңдаңыз.

15-сабақ

5.1. Тақырыбы: Медцина қызметкерлерінің құқықтық жауапкершілік түрлері және медициналық құжаттамалар маңызы.

5.2. Сабақтың мақсаты:

Психиканың даму процесінің негізгі заңдылықтарын және психикалық іс-әрекет тетіктерін білу негізінде тұлғаның психологиялық құзіреттілігін қалыптастыру, тиімді қарым-қатынас және тұлғаға психогигиеналық қатынас дағдыларын, сондай-ақ кәсіби маңызды қарым-қатынас дағдыларын дамыту.

5.3. Оқыту міндеттері:

Қарым-қатынас-тұлғаның психикалық және әлеуметтік дамуының маңызды факторы. Қарым-қатынас дағдылары әр адамға басқа адамдармен толық және сапалы қарым-қатынас жасау, қоғамға бейімделу үшін қажет. Біздің барлығымызда минималды қарым – қатынас дағдылары бар, бірақ өмір көрсеткендей, олар көбінесе күнделікті өмірде кездесетін әртүрлі мәселелер мен міндеттерді шешу үшін жеткіліксіз.

Сондықтан бұл дағдыларды дамыту және жетілдіру қажет. Қарым-қатынас-бұл адамдардың, әлеуметтік топтардың, қауымдастықтардың өзара әрекеттесу процесі, онда ақпарат, тәжірибе, қабілеттер мен іс-әрекеттің нәтижелері алмасады.

Қарым-қатынас психологиясы-бұл адамдар арасындағы қарым-қатынас пен қарым-қатынас мәселелерін зерттейтін және шешетін ғылым. Ол вербалды [сөйлеу] және вербалды емес [сөйлеу емес] қарым-қатынас, қарым-қатынас формалары мен құралдары, қарым-қатынас тілі, келіссөздер өнері және басқа да көптеген пайдалы тақырыптарды қамтиды. Қарым - қатынас категориясының мазмұны әр түрлі-бұл адам қызметінің белгілі бір түрі ғана емес, сонымен қатар көп қырлы процесс:

- мінез-құлықтың белгілі бір үлгілерін қалыптастыру;
- адамдардың өзара әрекеттесуі;
- адамдардың бір-біріне өзара әсері;
- ақпарат алмасу;
- адамдар арасындағы қарым-қатынасты қалыптастыру;
- өзара тәжірибе және бір-бірін түсіну;
- адамның ішкі "Мен" бейнесін қалыптастыру.

Психологияда қарым-қатынас адамдар арасындағы өзара әрекеттесу процесі ретінде анықталады, олардың арасында когнитивті немесе эмоционалды-бағалау сипатындағы ақпарат алмасудан тұрады, оның барысында тұлғааралық қатынастар пайда болады, пайда болады және қалыптасады.

O'NTUSTIK QAZAQSTAN MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ		SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»
«Мейіргер ісі-2» кафедрасы		
Әдістемелік нұсқаулық		044-80/11 () 24 беттің 21 беті

Қарым-қатынас мазмұны-бұл қарым-қатынас процесінде бір адамнан екіншісіне берілетін ақпарат. Адамның қарым-қатынасы көп пәнді және әр түрлі сипатта болғанымен, оның мазмұны бойынша оны келесідей ұсынуға болады:

- материалдық - өнімдермен және қызмет заттарымен алмасу;
- танымдық - білім алмасу;
- белсенді-іс-әрекеттермен, операциялармен, дағдылармен алмасу;
- кондиционер-психологиялық немесе физиологиялық күйлермен алмасу;
- мотивациялық-мотивтермен, мақсаттармен, мүдделермен, қажеттіліктермен алмасу.

5.5. Оқыту және оқыту әдістері (шағын топтар, пікірталастар, ситуациялық есептер, жұппен жұмыс, презентациялар, кейс-стади және т.б.).

5.6. Әдебиет.

Островская И.В. «Психология». Медициналық училищелер мен колледждерге арналған оқулық. М., «ГЭТАР-Медиа», 2006.

2. Н.Д. Лакосина. «Медициналық психология»-М., АКАДЕМА, 2008

3. В.Ф. Матвеев «Медициналық психологиядағы этика және деонтология негіздері»

4. Асимов М.А. «Коммуникативтік дағдылар»: оқулық/Асимов М.А., Нұрмағамбетова С.А., Игнатъев Ю.В. ҚРДСМ С.Ж. Асфендияроватындағы ҚҰМУ. Алматы: Эверо, 2009.

5. Ильин Е.П. Қарым-қатынас жасау және тұлғааралық қарым-қатынас жасау психологиясы. – СПб.:Питер, 2009.

Қосымша әдебиеттер:

1.Карвасарский Б.Д. «Клиникалық психология».Ұлттық медициналық кітапхана. СПб, 2004.

2.Полянцева О.И. Орта медициналық мекемелерге арналған психология. –Ростов на Дону, Феникс, 2004.

3.Психологиялық тестілер энциклопедиясы. М., ТЕРРА-кітап клубы, 2000.

4.Петрова Н.Н. Медицина мамандарына арналған психология.-М., АКАДЕМА, 2006.

5. Психология. Оқулық. Жауапты редактор А.А. Крымов.-М., «Проспект», 2004.

6.Романова Н.Н., Филипов А.В. Сөздік. Сөйлеу қатынасының мәдениеті: этика, прагматика, психология.-Москва, 2009.

5.7. Бақылау (сұрақтар, тесттер, тапсырмалар және т. б.)

Ситуациялық есеп №1

1.Науқаста ұзаққа созылған депрессия бар. Науқас суицид, қалай өлгісі туралы жиі айтады.

Бұл жағдайда мейіргердің әрекеті.

2.Ауру Х. меланхолик, өршіл, байсалды. Кейде көңілсіз-мазасыз көңіл-күйге бейім. Ол бірнеше адамдармен байланысқа түседі. Сезімтал емес, бірақ өте күдікті. Эмоционалды түрде жақын адамдарға байланысты. Үнемі емдеудің жаңа әдістерін, ауру туралы қосымша ақпаратты, ықтимал асқынуларды іздейді.

1. Темперамент түрін анықтаңыз.

2. Қарым-қатынастың ұтымды әдісін анықтаңыз.

ОҢТҮСТІК ҚАЗАҚСТАН MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»	
«Мейіргер ісі-2» кафедрасы	044-80/11 ()
Әдістемелік нұсқаулық	24 беттің 22 беті

ОҢТҮСТІК ҚАЗАҚСТАН MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»	
«Мейіргер ісі-2» кафедрасы	044-80/11 () 24 беттің 23 беті
Әдістемелік нұсқаулық	

ОҢТҮСТІК ҚАЗАҚСТАН MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»	
«Мейіргер ісі-2» кафедрасы	044-80/11 ()
Әдістемелік нұсқаулық	24 беттің 24 беті